

ONDERNEMERSENQUÊTE KABINETSVAL EN TWEDE KAMERVERKIEZINGEN 2023

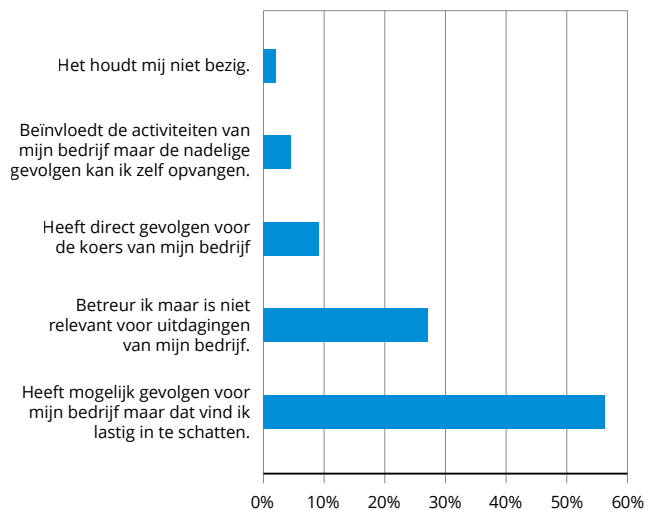
Wat zijn de belangrijkste ondernemersthema's?

In de zomer van 2023 heeft VNO-NCW Brabant Zeeland een enquête uitgevoerd onder haar leden naar aanleiding van de val van het kabinet. De enquête is 400 keer ingevuld.

1. Eerste reactie van ondernemers

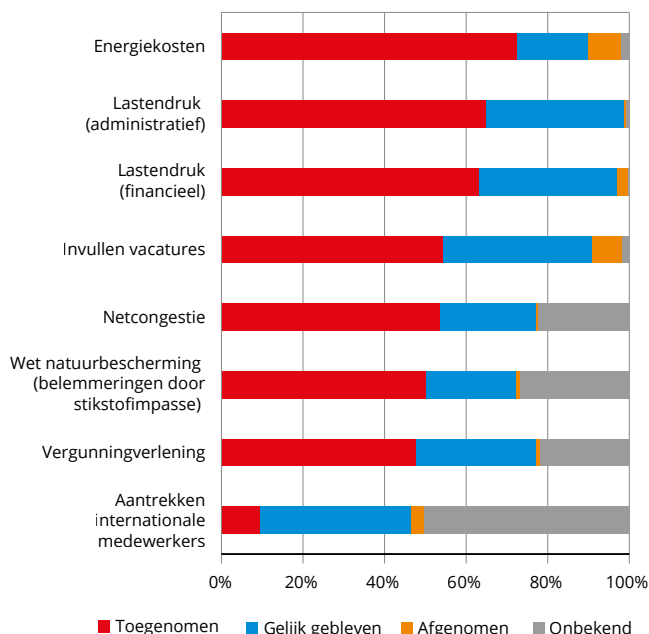
Meer dan de helft van de ondernemers geeft aan dat de val van het kabinet mogelijk gevolgen heeft voor hun bedrijf, maar vindt het lastig om de precieze gevolgen in te schatten. In de open reacties geven verschillende ondernemers aan dat het uitstellen van besluitvorming tot meer onzekerheid en vertraging leidt op belangrijke dossiers zoals klimaat, energie en arbeid.

- *“De ontwikkeling op de arbeidsmarkt baart mij zorgen. Werkgeverschap wordt steeds risicovoller. Ondernemerschap wordt complexer. Instabiliteit bij de politiek maakt mij onzeker, waardoor ik steeds vaker overweeg het bedrijf te verkopen nu het nog kan en waarde heeft.”*
- *“Iedereen heeft hier direct of indirect last van. De gevolgen binnen onze branche financiële dienstverlening zijn merendeel indirect. Het is een slechte zaak dat hete hangijzers steeds maar vooruit geschoven worden.”*
- *“Met het vallen van het kabinet worden mogelijk ook zaken als de uitbreiding van het energienet niet bespoedigd. Dit is van groot belang voor mijn bedrijf. Om van het gas af te gaan moet er elektriciteit extra beschikbaar zijn.”*

2. Zorgen

We vroegen ondernemers of hun zorgen over bepaalde onderwerpen zijn toegenomen of afgenomen in de afgelopen jaren. Meer dan de helft van de ondernemers geeft aan dat hun zorgen zijn toegenomen op het gebied van energiekosten (73%) en ondernemerslasten (zowel financieel als administratief). Bij geen van de genoemde onderwerpen geven ondernemers aan dat de zorgen meer zijn afgenomen dan toegenomen.

- *“Minder regeldruk is noodzakelijk om én minder kosten te hebben op overheidsniveau én méér focus op core business voor de bedrijven. De aantrekkelijkheid van Nederland om als bedrijf te acteren wordt door alle regelgeving/ vergunningskwesaties, tegenstrijdigheden niet beter.”*
- *“Regeldruk is dramatisch geworden, idem verwerkingstijden en kennisniveau bij de overheid.”*
- *“Mijn grootste zorgen zitten in de onvoorspelbaarheid van (doorgaan van) plannen.(...) En ik hoop dat we sneller de weg naar een meer duurzame economie weten te vinden.”*
- *“Kaderrichtlijn Water is de verrassing van het jaar”*

3. Prioriteiten

TOP 5

Aan welke onderwerpen moet VNO-NCW Brabant Zeeland prioriteit geven? Meest genoemde antwoorden op deze open vraag zijn:

1. **Stikstof**
2. **Netcongestie**
3. **(Woning)bouw**
4. **Energietransitie**
5. **Arbeidsmarkt**

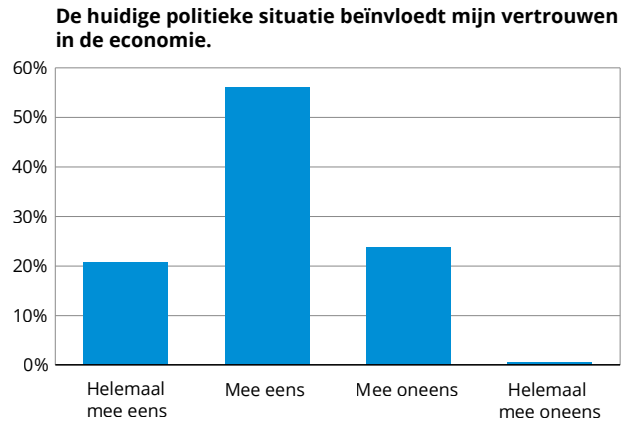
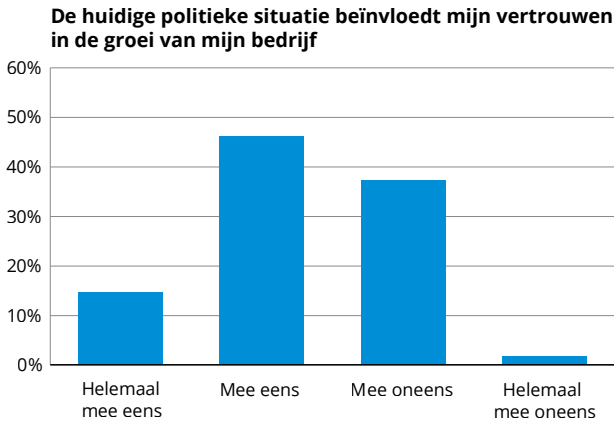
Deze onderwerpen worden vaak in combinatie met elkaar genoemd. Op deze onderwerpen zijn de gevolgen voor ondernemers groot en voelbaar. Denk aan de bouwstop vanwege stikstofbeperkingen of beperkingen in verduurzaming door netcongestie. Ook de starre arbeidsmarkt is een thema dat ondernemers zelf aandragen.*

• “Netcongestie. Het kan niet zo zijn dat bedrijventerreinen moeten verduurzamen maar er niet genoeg capaciteit in de netwerken is.”

• “Energietransitie, netcongestie, stikstof oplossing en in het verlengde daarvan op peil houden van de nieuwbouw.”

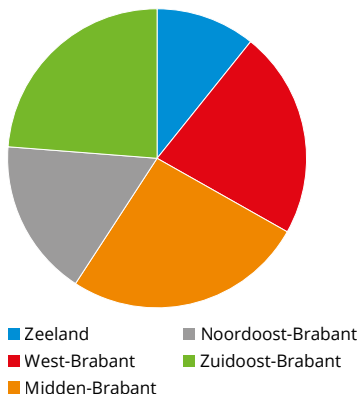
4. Invloed op vertrouwen

We vroegen ondernemers of de huidige politieke situatie hun vertrouwen beïnvloedt, enerzijds in de groei van hun eigen bedrijf en anderzijds in de economie in het algemeen. Meer dan de helft van de ondernemers geeft aan dat de politieke situatie hun vertrouwen in de groei van hun bedrijf beïnvloedt. Driekwart van de ondernemers geeft aan dat dit hun vertrouwen in de economie beïnvloedt. Het is opvallend dat vertrouwen in de economie meer wordt beïnvloed dan het vertrouwen in de eigen onderneming.**

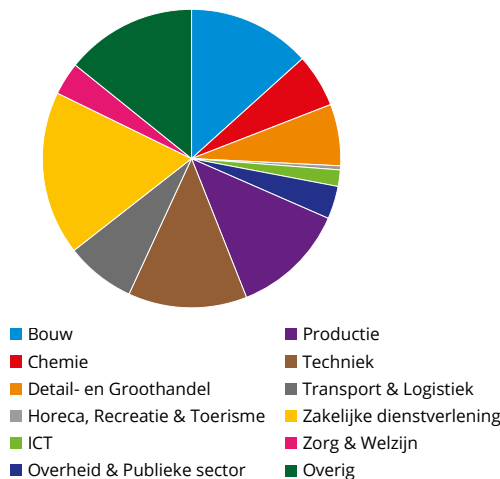

Profiel respondenten

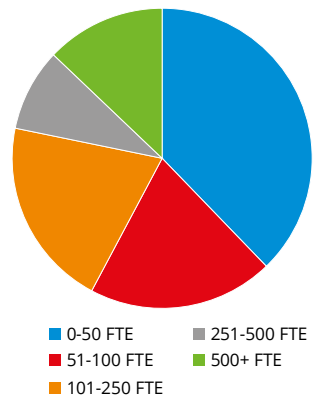
Regio

Sector

Aantal medewerkers

* Opvallend dat er een verschil zit tussen de antwoorden op vraag 2 en 3: onderwerpen waar ondernemers zich zorgen over maken komt niet één op één overeen met de onderwerpen waar het kabinet mee aan de slag moet.

** Bedrijven die bij vraag 1 hebben aangegeven dat de kabinetsval mogelijk gevolgen heeft voor hun eigen bedrijf (maar dit niet goed kunnen inschatten), geven vaker aan dat dit het vertrouwen in de groei van hun bedrijf beïnvloedt.